

Broj:01-34323
Podgorica,31.10.2023.godine
MBMB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st.1 Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sluzbeni list Crne Gore" br.42/11 i 32/14) i člana 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sluzbeni list Crne Gore" br.53/14) nakon završenog ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda, na rad Osnovnog suda u Kotoru, daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, podnijeta je pritužba na rad Osnovnog suda u Kotoru, zbog odugovlačenja postupka u predmetu tog suda P-1649/22/22 (ranije oznake P.254/22), uz navođenje da je u postupku naloženo medicinsko-psihološko i psihijatrijsko vještačenje po komisiji vještaka, te da više od dva mjeseca stranke nijesu dobile poziv od komisije, niti im je nalaz dostavljen, a priroda spora, obzirom da se radi o porodičnom sporu nalaže hitnost postupka. Pritužba je podnijeta i sadrži naznaku da ne postoji saglasnost da se ime podnosioca/teijke otkrije u postupku¹.

II Ispitni postupak

2. Radi sprovođenja postupka po ovoj pritužbi Zaštitnik je zatražio i dobio izjašnjenje od Osnovnog suda u Kotoru, na okolnosti preduzetih procesno-pravnih mjera i radnji u predmetu, održanih i odloženih ročišta, te postupanja žalbenog suda, Višeg suda u Podgorici.

III Utvrđene činjenice

3. Na osnovu navoda iz pritužbe, izjašnjenja i dostavljene dokumentacije, u ispitnom postupku je utvrđeno:

- da je pred Osnovnim sudom u Kotoru u predmetu tog suda P-1649/22/22 (ranije oznake P.254/22) dana 04.03.2022. godine podnijeta tužba, radi izmjene odluke –pravosnažne sudske presude P.1279/16/16 od 28.09.2016. godine, u dijelu načina kontakta maloljetnog djeteta sa ocem, kao tuženom stranom u ovom postupku;

- da je odgovor na tužbu dostavljen sudu dana 28.03. 2022.godine;

- da je pripremno ročište održano dana 01.04.2022. godine;

- da je na pripremnom ročištu dozvoljeno uređenje tužbe i kao tužilac drugog reda označen mlđb.XX;

- da je glavna rasprava zakazana za dan 25.05.2022.godine;

- da je dana 08.04.2022. godine sud uputio dopis Centru za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva, radi izrade nalaza i mišljenja u predmetnoj pravnoj stvari, moleći za hitnost, uz ukazivanje da je glavna rasprava zakazana za 25.05.2022.godine;

¹ Čl.31 st.1 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“ br.42/11 i 32/14)

-da je dana 16.05.2022. godine Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva, obavijestio sud da su preduzeli aktivnosti radi sačinjavanja nalaza i stručnog mišljenja, ali da je potrebno još vremena, radi sveobuhvatnijeg sagledavanja porodičnih odnosa i procjene, zbog čega nijesu u mogućnosti dostaviti nalaz do 25.05.2022.godine;

-da je na glavnoj raspravi, održanoj dana 25.05.2022. godine, sud saslušao tužilju XX i tuženog XX, pa kako je bilo potrebno da Centar dostavi nalaz i mišljenje i da se sasluša predloženi svjedok, sledeća glavna rasprava je zakazana za dan 27.06.2022. godine;

-da je dana 22.06.2022. godine, JU Centar za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat i Budva dostavio nalaz i mišljenje, koji je strankama uručen na ročištu od 27.06.2022. godine, da je na tom ročištu saslušan svjedok, pa kako je punomoćnik tuženog tražio rok za upoznavanje sa nalazom i izjašnjenje na isti, to je bio razlog za odlaganje;

-da je na glavnoj raspravi održanoj dana 12.07.2022. godine, tuženi iznio prigovore na nalaz Centra za socijalni rad i inisistirao je na njihovom saslušanju, zbog čega je sledeća glavna rasprava zakazana za 25.07.2022.godine, te da je određeno da se za to ročište pozovu predstavnici Centra za socijalni rad;

- da su na ročištu od 25.07. 2022, godine, saslušani pozvani predstavnici Centra i nakon izlaganja stranaka, glavna rasprava je završena;

-da je dana 28.08.2022. godine prvostepeni postupak okončan i donijeta presuda Osnovnog suda u Kotoru P.br.254/22 dana 25.08.2022.godine, protiv koje je tuženi izjavio žalbu;

-da je tuženi na na presudu Osnovnog suda u Kotoru P.br.254/22 od 25.08.2022. godine, izjavio žalbu Višem sudu u Podgorici;

-da je Viši sud u Podgorici dana 1.11.2022. godine donio rješenje Gž.br.5003/2022, kojim je ukinuta pobijana presuda ovog suda i predmet je vraćen na ponovno suđenje;

-da je po prijemu spisa predmeta postupajuća sudija zakazala glavnu raspravu za dan 09.12.2022. godine, ali je ista odložena, zbog obaveznog prisustva sudije Konferenciji sudija, koja se toga dana održavala u Podgorici, te da je sledeća rapsrava zakazana za dan 08.02.2023. godine;

-da je na raspravi održanoj 08.02.2023.godine, sud rješenjem odredio medicinsko-psihološko i psihijatrijsko vještačenje po Komisiji vještaka, a shodno nalozima iz ukidnog rješenja Višeg suda u Podgorici, te je dat nalog angažovanim vještacima;

-da je Rješenjem od 10.02.2023. godine sud odbio predlog tužilje za određivanje privremene mjere, ali je odlučujući o prigovoru tužilje protiv istog, Vijeće suda donijelo rješenje Ip 113/23 od 02.03.2023. godine, kojim je prigovor usvojen, pobijano rješenje ukinuto i predmet je vraćen na ponovni postupak;

-da je nakon donošenja rješenje Ip 113/23 od 02.03.2023. godine sud uputio spise predmeta Komisiji vještaka, radi izrade nalaza i mišljenja, zbog čega su odložena ročišta od 27.03.2023. godine i 08.05.2023. godine;

-da je u međuvremenu sud rješenjem P.1649/22 od 20.04.2023. godine, odredio novog vještaka psihologa, umjesto ranije imenovanog, jer je ranije imenovani vještak podneskom od 13.04.2023. godine obavijestio sud da mu je istekla licenca;

-da je Komisija vještaka dana 29.05.2023. godine dostavila nalaz i mišljenje;

-da je na glavnoj raspravi od 09.06.2023. godine, punomoćnik tužilje prigovorio datom nalazu, traženo je od suda da se na sljedeće pozovu vještaci komisije, ali i predstavnici Centra za socijalni rad, radi saslušanja, jer su njihovi nalazi suprotni, te je predloženo i da se vještačenje povjeri specijalizovanoj ustanovi u Zagrebu, poliklinici, koja je specijalizovana za dječiju psihijatriju i psihologiju. Na zapisniku je konstatovano da na sljedećem ročištu treba saslušati Komisiju vještaka, a da su svi termini u junu i julu mjesecu popunjeni, te imajući u vidu i predstojeće godišnje odmore, sledeća glavna rasprava je zakazana za dan 15.09.2023. godine.

V Relevantni propisi

A) Domaće pravo

4. Ustavom Crne Gore («Službeni list CG», br.1/2007) propisano je:

Svako ima pravo na pravično i javno sudjenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom. (čl.32)

5. Porodičnim zakonom („Sl. list CG“ br.1/07 od 09.01.2007 i br. 053/16 od 11.08.2016) je propisano:

Postupak u vezi sa porodičnim odnosima hitan je ako se odnosi na dijete ili roditelja koji vrši roditeljsko pravo.

U postupku u vezi sa porodičnim odnosima iz stava 1 ovog člana tužba se ne dostavlja tuženom na odgovor.

Postupak iz stava 1 ovog člana sud će, po pravilu, sprovesti na najviše dva ročišta.

Prvo ročište zakazuje se tako da se održi u roku od 15 dana od dana kada su tužba ili predlog primljeni u sudu.

Drugostepeni sud dužan je da donese odluku u roku od 30 dana od dana kada mu je dostavljena žalba. (čl.317 st.1-5).

U sporu za zaštitu prava djeteta i u sporu za vršenje roditeljskog prava sud je uvijek dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta. (član 357 st.1)

Postupak za zaštitu prava djeteta je hitan.

Prvo ročište zakazuje se tako da se održi u roku od osam dana od dana kada je tužba primljena u sudu.

Drugostepeni sud dužan je da donese odluku u roku od 15 dana od dana kada mu je dostavljena žalba.(član 360)

Na postupak suda koji je u vezi sa porodičnim odnosima primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. (čl.372)

6. Zakonom o parničnom postupku („Službeni list Republike Crne Gore", br. 022/04, 028/05 i 076/06, "Službeni list Crne Gore", br. 073/10, 047/15, 048/15, 051/17 i 075/17) propisano je:

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.(čl. 11 st.1)

Prvostepni sud je dužan odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda da odredi ročište za glavnu raspravu koje će se zakazati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog suda.

Prvostepeni sud je dužan da izvede sve parnične radnje i da raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svom rješenju. (čl.391 st.1 i 2)

7. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku ("Službeni list Crne Gore" br.11/07)

Ovim Zakonom se predviđa, u određenim okolnostima, mogućnost da se dug postupak ubrza putem kontrolnog zahtjeva, te mogućnost da se tužiocima dosudi naknada štete po tužbi za pravično zadovoljenje.

Član 33 stav 3 predviđa, između ostalog, da se tužba za pravično zadovoljenje podnosi Vrhovnom sudu najkasnije šest mjeseci nakon datuma prijema pravosnažne odluke donesene u spornom postupku.

Ovaj Zakon stupio je na snagu 21. decembra 2007. godine.

8. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“ br.42/11 i 32/14)

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka (čl.17).

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže li preporučuje. (član 20 stav 1).

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa.(čl. 22 stav 1).

Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se povodom pritužbe ili po sopstvenoj inicijativi (čl.28).

Postupak pred Zaštitnikom/com je povjerljiv (čl. 29).

Pritužba sadrži naziv organa na čiji se rad odnosi, opis povrede ljudskih prava i sloboda, činjenice i dokaze koji potkrepljuju pritužbu, podatke o tome koja su pravna sredstva iskorišćena, lično ime i adresu podnosioca/ podnositeljke pritužbe i naznaku o tome da li je podnosilac/teljka saglasan/na da se njegovo/njeno ime otkrije u postupku (čl.31 st.1).

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda (čl. 41 st.1).

9.Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 053/14 od 19.12.2014)

Kada Zaštitnik/ca, na osnovu sprovedenog postupka po pritužbi utvrdi da ne postoji povreda ljudskih prava i sloboda, sačinjava mišljenje koje dostavlja podnosiocu/teljki pritužbe i protivnoj strani.

Mišljenje iz stava 1 ovog člana sadrži: opis slučaja, utvrđene činjenice, konstatacije i ocjene o okolnostima slučaja iz pritužbe (čl.40).

B) Medjunarodno pravo

10. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda utvrđuje:

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanom na osnovu zakona(čl.6 st.1).

11. Evropskom konvencijom o ostvarivanju dječijih prava (Savjet Evrope), propisano je:

U postupcima koji se tiču djeteta sudski organ postupa hitno, kako bi se izbjegla nepotrebna odlaganja i obezbijedili postupci kojima se osigurava brzo sprovođenje donijetih odluka. Sudski organi su ovlašćeni da u hitnim slučajevima, kad je to potrebno, donesu odluke koje odmah postaju izvršne(čl. 7).

Zaključna ocjena

12.Vraćajući se na konkretan predmet,Zaštitnik konstatuje da je sporni postupak-postupak po tužbi za izmjenu pravosnažne sudske odluke u sporu za vršenje roditeljskog prava, u dijelu načina kontakta roditelja-oca sa djetetom, pokrenut 04. marta 2022.godine, da je prvostepeni sud odluku donio u roku od šest mjeseci, te da je žalbeni sud u roku od mjesec dana donio odluku po žalbi na prvostepenu presudu, istu ukinuo i predmet vratio na ponovni postupak.

13. Zaštitnik posebno konstatuje, da je u ponovnom postupku, u predmetu (sada nove oznake P-1649/22/22) Osnovni sud u Kotoru, postupio i preduzeo parnične radnje i zakazao ročište za raspravu i odredio izvođenje parničnih radnji na koje je ukazano u ukidnom rješenju žalbenog suda².

14. S tim u vezi Zaštitnik je cijenio da je u toku postupka jedna od parničnih stranaka zatražila i predložila novo vještačenje, te navode suda da bi eventualno usvajanje tog dokaznog predloga značilo i bilo od uticaja na dalje trajanje postupka, pa podsjeća i ukazuje da je sud dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku³.Sud je dužan da rukovodi glavnom raspravom tako da predmet svestrano raspravi, ali da se uslijed toga postupak ne odugovlači, tako da se rasprava završi u razumnom roku, te da onemogućući svako odugovlačenje postupka bilo kog učesnika u postupku. Pitanje rukovođenja sudskim

---

² Rješenje Višeg suda u Podgorici Gž.br.5003/2022 od 1.11.2022.godine

³ Član 11 stav 1 ZPP-a.

postupkom je u nadležnosti suda, pa se eventualno odugovlačenja postupka, za procesne mjere i radnje koje spadaju u pitanje rukovođenja sudskim postupkom o kojima odlučuje isključivo sud, ne može pripisati u odgovornost parničnim strankama. Ovo posebno imajući prirodu predmetnog pravnog spora u kojem sud odlučuje i vezan je za poštovanje načela najboljeg interesa djeteta, sa kog razloga prvostepeni sud, kako je to i ukazao žalbeni sud u svom ukidnom rješenju, nije vezan dispozicijama stranaka⁴. Stoga, sudovi treba da preduzimaju sve zakonom propisane radnje da se postupak završi u primjerenom roku, u skladu sa zakonom propisanim rokovima, kako ne bi došlo do neopravdano dugog trajanja sudskog postupka, koje samim tim ima za posljedicu otežavanje pravnog položaja građana i kršenje njihovih prava, a posebno u postupcima za zaštitu prava djeteta i vršenje roditeljskog prava.

15. Nadalje Zaštitnik primjećuje da je nakon ročišta održanog 09.juna 2023. godine, naredno ročište, sud zakazao za dan 15.09.2023. godine, sa obrazloženjem da su svi termini u junu i julu mjesecu popunjeni, pa ukazuje, a imajući u vidu jasne zakonske rokove za pripremu i održavanje glavne rasprave, a posebno u ovim postupcima u kojima je postupak za zaštitu prava djeteta po samom zakonu hitan, da je Evropski sud za ljudska prava u više predmeta ukazao da je odgovornost na domaćim sudovima da urade sve da se izbjegne nepotrebno kašnjenje u postupanju⁵, te da su Visoke strane ugovornice, po članu 1 Konvencije dužne da organizuju svoje pravne sisteme tako da obezbijede poštovanje člana 6. Po pravilu pozivanje na finansijske ili praktične poteškoće ne može opravdati neispunjenje tih zahtjeva (v. Salesi v. Italy).

16. Sud je interpretirajući garanciju prava na suđenje u razumnom roku iz člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda naveo da ta garancija "naglašava važnost donošenja sudskih odluka bez odlaganja, kako se ne bi ugrozila djelotvornost i kredibilitet tih odluka."⁶ Kašnjenja za koja su organi za primjenu Konvencije smatrali da se mogu pripisati državi, obuhvatali su u građanskopravnim predmetima, između ostalog, kašnjenja u vođenju rasprave.⁷

17. Zaštitnik konstatuje i da u konkretnom nijesu korišćena pravna sredstva za ubrzanje postupka shodno Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku.

18. Zaštitnik konstatuje da predmetni postupak traje u oba nivoa nadležnosti jednu godinu i osam mjeseci, pa ocjenjuje da, za sada, a uzimajući u obzir složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda, te interes i značaj predmeta spora za podnosioca pritužbe⁸, te hitnost u postupanju u ovim predmetima nije došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku iz čl. 6 st.1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

19. Zaštitnik podsjeća da se prema dobro ustanovljenoj praksi ESLJP razuman rok računa prema pravilu 3+2+1 na tri nivoa nadležnosti, ali da prema praksi Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu svako trajanje postupka (ukupnog) preko dvije godine⁹, za hitne građanske postupke, predstavlja predugo trajanje postupka, pod uslovom da podnosilac predstavke nije doprinio odlaganju, pa saglasno navedenom stavu **Ukazuje** Osnovnom sudu u Kotoru na dalje hitno postupanje u ovom predmetu.

20. U konačnom Zaštitnik posebno upućuje da je kontrolni zahtjev (za ubrzanje postupka), postao djelotvoran od 04. septembra 2013. godine (vidjeti *Vukelić protiv Crne Gore*, br. 58258/09, stav 85, 4. jun 2013. godine), tužba za pravično zadovoljenje od 18. oktobra 2016. godine (vidjeti *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.) br. 59129/15, stav 30, 18. oktobar 2016. godine), a ustavna žalba od 20. marta 2015. godine (vidjeti *Siništaj i drugi protiv Crne Gore*, br. 1451/10 i 2 dr., stav 123, 24. novembar 2015. godine i *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.),

⁴ Gž.br.5003/2022 od 01.11.2022.godine

⁵ Predmet Vernilo protiv France, 20.februar 1991, st. 38.

⁶ Predmet H protiv Francuske, 1989. god.

⁷ Predmet Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske, 1983.godine.

⁸ Novovic protiv Crne Gore br.13210, od 23.10.2012.godine p.49

⁹ Mišljenje sa preporukom Zaštitnika 01-573/20-3 od 12.10.2020.godine,st.12

gore citirana, stav 31),pa upućuje da ukoliko sudovi predmetni postupak u budućem postupanju budu odugovlačili, ima mogućnost ulaganja navedenih pravna sredstva u skladu sa Zakonom o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku i/ili iznova podnijeti pritužba Zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Pri tome, posebno ukazuje na važnost ulaganja i korišćenja djelotvornih pravnih sredstva u okvirima nacionalnog pravnog sistema, budući je obaveza korišćenja svih djelotvornih pravnih lijekova unutar nacionalnog pravnog sistema, uslov i za zaštitu prava pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu.

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
mr Siniša Bjeković